

GENERAL PSYCHOLOGY

จิตวิทยาทั่วไป

- ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตวิทยา
- อิทธิพลของพันธุกรรม
และสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาการของมนุษย์
- พื้นฐานทางสรีรวิทยา
ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
- การรับสัมผัสและการรับรู้
- การจูงใจ

- การเรียนรู้
- เซาว์ปัญญา
- บุคลิกภาพ
- สุขภาพจิต
- การปรับตัว
- พฤติกรรมทางสังคม

ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ คทวณิช

GENERAL
PSYCHOLOGY
จิตวิทยาทั่วไป

GENERAL PSYCHOLOGY จิตวิทยาทั่วไป

ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ คทวณิช

บริษัท ซีเอดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

ค้นหาหนังสือที่ต้องการ (รวม e-book และสินค้าที่น่าสนใจ) ได้เร็ว ทันใจ

★ บน PC และ Notebook ที่ www.se-ed.com

★ สำหรับ Smartphone และ Tablet ทุกยี่ห้อ ที่ <http://m.se-ed.com>

(ผ่าน browser เข้าอินเทอร์เน็ตแล้วทำ Bookmark บนจอ Home จะใช้งานได้เหมือน App ทุกประการ)
หรือติดตั้ง SE-ED Application ได้จาก Play Store บน Android หรือจาก App Store บน iOS

จิตวิทยาทั่วไป

โดย ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ คทวณิช

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย โดย ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ คทวณิช © พ.ศ. 2546

ห้ามคัดลอก ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการอื่นใด โดยวิธีการใดๆ ในรูปแบบใดๆ
ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ
นอกจากจะได้รับอนุญาต

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เต็มศักดิ์ คทวณิช.

จิตวิทยาทั่วไป (General Psychology). --กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2546.

332 หน้า.

1. จิตวิทยา.

I. ชื่อเรื่อง.

150

Barcode (e-book) 9786160846757

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้ เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

โทรศัพท์ 0-2826-8000

หากมีคำแนะนำหรือติชม สามารถติดต่อได้ที่ comment@se-ed.com

คำนำ

หนังสือ จิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) ผู้เขียนได้เขียนขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน ในรายวิชา 01-220-001 จิตวิทยาทั่วไป ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล นอกจากนี้ผู้เขียนได้เพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนที่เปิดสอนในรายวิชาเดียวกัน สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ผู้เขียนมีความตั้งใจมาตั้งแต่ต้นที่จะเรียบเรียงหนังสือจิตวิทยาให้มีเนื้อหาละเอียดครบถ้วน และสามารถอ่านเข้าใจได้ง่าย มีตัวอย่างและภาพประกอบที่ชัดเจนสวยงาม เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เกิดความรู้และความเข้าใจในวิชานี้อย่างแท้จริง ดังนั้นผู้เขียนจึงใช้เวลาอยู่นานพอสมควรที่จะรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและตำราทางจิตวิทยา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทั้งของไทยและของต่างประเทศได้เรียบเรียงขึ้น รวมทั้งจากประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้ทำการสอนวิชานี้มานานหลายสิบปี อีกทั้งยังได้นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ผู้เขียนสอนอยู่หลายครั้งเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง จึงเชื่อว่าหนังสือ จิตวิทยาทั่วไป เล่มนี้น่าจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้มากพอสมควร

เนื้อหาภายในเล่มประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตวิทยา อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม พัฒนาการของมนุษย์ พื้นฐานทางสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การรับสัมผัสและการรับรู้ การจูงใจ การเรียนรู้ เซาว์นปัญญา บุคลิกภาพ สุขภาพจิตและการปรับตัว และพฤติกรรมทางสังคม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณครูและอาจารย์ทั้งหลายที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้เขียนมาตั้งแต่ต้น และขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายที่ได้ให้คำแนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งขอขอบคุณ บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) ที่ได้ให้การสนับสนุนในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้เป็นอย่างดี ผู้เขียนหวังว่าหนังสือจิตวิทยาทั่วไปที่ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้นนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการจิตวิทยา รวมทั้งครู อาจารย์ ผู้สอน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมสืบต่อไป

ผศ.ดร. เดิมศักดิ์ คทวนิช

โทร. 086-704-2746

อีเมล termsak.ka@gmail.com

สารบัญ

บทที่ 1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตวิทยา.....	11
1.1	บทนำ	11
1.2	ความหมายและความเป็นมาของจิตวิทยา	11
1.3	จุดมุ่งหมายและขอบข่ายของจิตวิทยา	14
1.4	ระเบียบวิธีการศึกษาทางจิตวิทยา และแนวความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มต่างๆ	16
	หนังสืออ้างอิง	29
	แบบฝึกหัด	31
บทที่ 2	อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม	35
2.1	บทนำ	35
2.2	ความหมายของพันธุกรรมและกระบวนการกำเนิดชีวิตใหม่	35
2.3	ความรู้พื้นฐานในการถ่ายทอดทางพันธุกรรม	37
2.4	ความหมายและประเภทของสิ่งแวดล้อม	43
2.5	อิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่างๆ	46
	หนังสืออ้างอิง	53
	แบบฝึกหัด	54

บทที่ 3 พัฒนาการของมนุษย์ 57

3.1 บทนำ	57
3.2 ความหมายของพัฒนาการและปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ	57
3.3 หลักของพัฒนาการและทฤษฎีพัฒนาการ	59
3.4 พัฒนาการของบุคคลในวัยต่างๆ	74
หนังสืออ้างอิง	90
แบบฝึกหัด	92

บทที่ 4 พื้นฐานทางสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม 96

4.1 บทนำ	96
4.2 โครงสร้างการทำงานและระบบต่างๆ ของร่างกาย	96
4.3 การทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกายที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมโดยสังเขป	98
หนังสืออ้างอิง	112
แบบฝึกหัด	113

บทที่ 5 การรับสัมผัสและการรับรู้ 117

5.1 บทนำ	117
5.2 ความหมายของการรับสัมผัส อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการรับสัมผัส และระดับของการรับสัมผัส	117
5.3 ความหมายของการรับรู้และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคล	127
5.4 หลักของการรับรู้และภาพลวงตา	130
5.5 การรับรู้ด้วยสัมผัสพิเศษและพลังจิต	142
หนังสืออ้างอิง	143
แบบฝึกหัด	144

บทที่ 6 การจูงใจ 149

6.1 บทนำ	149
6.2 ความหมายและสิ่งสำคัญที่เกี่ยวกับการจูงใจ	149
6.3 ประเภทของแรงขับ แรงจูงใจ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจูงใจ	152
หนังสืออ้างอิง	163
แบบฝึกหัด	164

บทที่ 7 การเรียนรู้ 167

7.1 บทนำ	167
7.2 ความหมายและสิ่งสำคัญที่เกี่ยวกับการเรียนรู้	167
7.3 กระบวนการของการเรียนรู้และการถ่ายโยงการเรียนรู้	169
7.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ (Theories of Learning)	171
หนังสืออ้างอิง	195
แบบฝึกหัด	196

บทที่ 8 เชาวนปัญญา 200

8.1 บทนำ	200
8.2 ความหมายของเชาวนปัญญาและตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเชาวนปัญญาของบุคคล	200
8.3 ประวัติความเป็นมาของการสร้างแบบทดสอบทางเชาวนปัญญา	203
8.4 ทฤษฎีเชาวนปัญญา	218
หนังสืออ้างอิง	228
แบบฝึกหัด	229

บทที่ 9 บุคลิกภาพ 231

9.1 บทนำ	231
9.2 ความหมายของบุคลิกภาพและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล	231
9.3 ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Theories of Personality)	235
9.4 วิธีการประเมินและวัดบุคลิกภาพ	255
9.5 แนวทางในการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเอง	261
หนังสืออ้างอิง	265
แบบฝึกหัด	266

บทที่ 10 สุขภาพจิต 271

10.1 บทนำ	271
10.2 ความหมายของสุขภาพจิตและสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพจิต	271
10.3 ลักษณะของบุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดีและลักษณะผู้มีปัญหาด้านสุขภาพจิต	273
10.4 ประเภทของความผิดปกติทางจิตและสาเหตุที่ก่อให้เกิดความผิดปกติทางจิต	275
10.5 วิธีการบำบัดรักษาผู้มีอาการทางจิตและการส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีให้กับตนเอง	280

หนังสืออ้างอิง	287
แบบฝึกหัด	288

บทที่ 11 การปรับตัว 292

11.1 บทนำ	292
11.2 ความหมายของการปรับตัวและสภาวะที่ก่อให้เกิดการปรับตัว	292
11.3 กลไกในการป้องกันตนเอง (Defense Mechanisms) หรือกลไกในการป้องกันตนเอง	298
11.4 ข้อดีและข้อเสียของการใช้กลไกในการป้องกันตนเอง	304
หนังสืออ้างอิง	305
แบบฝึกหัด	306

บทที่ 12 พฤติกรรมทางสังคม 309

12.1 บทนำ	309
12.2 ปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ต้องมารวมกันเป็นสังคม และความหมายของพฤติกรรมทางสังคม	309
12.3 การรับรู้ทางสังคม (Social Perception) ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคม	310
12.4 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของบุคคล	318
หนังสืออ้างอิง	328
แบบฝึกหัด	329

ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับจิตวิทยา

1.1 บทนำ

ปัจจุบันจิตวิทยาเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Psychology) แขนงหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในด้านต่างๆ ทั้งด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว การประกอบอาชีพ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากวิชาจิตวิทยาจะมุ่งศึกษาเกี่ยวกับ **พฤติกรรม (behavior)** ของบุคคลในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ทำให้ประสบความสำเร็จและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามอัตภาพของตน

1.2 ความหมายและความเป็นมาของจิตวิทยา

1.2.1 ความหมายของจิตวิทยา

จิตวิทยาตรงกับภาษาอังกฤษว่า **Psychology** ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ ได้แก่คำว่า **Psyche** กับ **Logos**

คำว่า **Psyche** ในภาษากรีกหมายถึงวิญญาณ (soul) กับคำว่า **Logos** ในภาษากรีกหมายถึงวิชาการและการศึกษา (study) เมื่อนำทั้งสองคำมารวมกันจึงได้เป็นคำศัพท์ว่า **Psychology** มีความหมายถึงวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับวิญญาณ ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยกรีกโบราณซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของการศึกษาทางจิตวิทยา นักปรัชญาเมธีในขณะนั้นได้พยายามค้นคว้าและหาคำตอบว่าวิญญาณ (soul) มีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างไรต่อการกระทำของมนุษย์ จะเห็นได้ว่าเป็นการศึกษาถึงสิ่งที่ไม่เป็นตัวตน ไม่สามารถพิสูจน์และค้นคว้าให้เห็นจริงได้

ต่อมาภายหลังตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา นักจิตวิทยายุคใหม่จึงเปลี่ยนแนวทางมาศึกษาพฤติกรรม (behavior) เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังได้นำระเบียบวิธีการต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาหาคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมทั้งหลายอีกด้วย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาทำให้จิตวิทยาได้รับการยอมรับให้เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์แขนงหนึ่ง ปัจจุบันได้มีผู้ให้คำจำกัดความความหมายของจิตวิทยาไว้ดังนี้

จอห์น บี. วัตสัน (John B. Watson; 1913) เป็นนักจิตวิทยาคนแรกที่ทำให้คำนิยามเกี่ยวกับจิตวิทยาไว้ว่า “จิตวิทยาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม”

วิลเลียม เจมส์ (William James; 1890) กล่าวว่า “จิตวิทยาเป็นวิชาที่ว่าด้วยกิริยาอาการของมนุษย์”

นอร์แมน แอล. มันน์ (Norman L. Munn; 1969) ให้คำจำกัดความไว้ว่า “จิตวิทยาเป็นวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมโดยเน้นที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์”

ฮิลการ์ด (Hilgard; 1971) อธิบายว่า “จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์อื่น”

มอร์แกน (Morgan; 1971) กล่าวว่า “จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์”

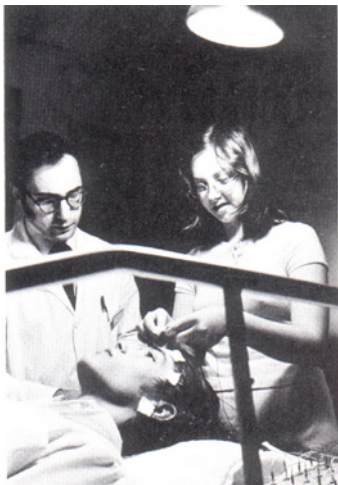
ไซเดอร์ และคณะ (Crider and Others; 1983) ให้คำจำกัดความว่า “จิตวิทยาเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมและกระบวนการทางจิต ด้วยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์”

ฟีลด์แมน (Feldman; 1992) ให้คำจำกัดความไว้ว่า “จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการทางจิต ด้วยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์”

แมตลิน (Matlin; 1992) ให้คำนิยามไว้ว่า “จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการทางจิต ด้วยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์”

จากคำจำกัดความที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปความหมายของจิตวิทยาได้ว่า “จิตวิทยาเป็นวิชาที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ โดยใช้ระเบียบวิธีการศึกษาทางวิทยาศาสตร์”

คำว่า **พฤติกรรม (behavior)** หมายถึงการกระทำหรือการแสดงออกของร่างกาย พฤติกรรมแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

รูปที่ 1.1 การวัดคลื่นสมอง ซึ่งเป็น การตรวจสอบพฤติกรรมภายนอกชนิด โมเลคิวลาร์ (ที่มา : Plotnik; 1989)

1. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) หมายถึง

พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกมาให้สังเกตเห็นได้ รับรู้ได้ หรือใช้เครื่องมือตรวจสอบได้ พฤติกรรมภายนอกแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. แบบโมลาร์ (molar) เป็นพฤติกรรมภายนอกที่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า เช่น การยืน การเดิน การนั่ง การนอน ฯลฯ

2. แบบโมเลคิวลาร์ (molecular) เป็นพฤติกรรมภายนอกที่จะรับรู้ได้โดยอาศัยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ตรวจสอบ เช่น ความดันโลหิต คลื่นสมอง คลื่นหัวใจ การทำงานของซีพอร์ เป็นต้น

2. พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) หรือในปัจจุบัน

เรียกว่ากระบวนการทางจิต (mental process) หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาหรือใช้เครื่องมือตรวจสอบได้โดยตรง เช่น ความรู้สึก อารมณ์ ความจำ การคิด การวิเคราะห์หาเหตุผล ประสบการณ์ เป็นต้น

ทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างแนบแน่น แฝ่น กล่าวคือ พฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก เช่น ถ้าพฤติกรรมภายในมีความสุขและพึงพอใจ ก็จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกทางสีหน้า แววตา กิริยา ท่าทาง เป็นต้น ดังนั้นในการที่จะศึกษา หรือทำความเข้าใจการกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลคนหนึ่ง จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ พฤติกรรมภายในประเภทความคิด อารมณ์ ประสบการณ์ ฯลฯ ของบุคคลนั้นให้ชัดเจนก่อน ในทางกลับกัน การจะเข้าใจพฤติกรรมภายในทั้งหลายของบุคคลได้ก็จำเป็นต้องศึกษาจากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลนั้นๆ แสดงออกมาด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากนักจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมทุกอย่างต้องมีสาเหตุ และสาเหตุเพียงประการเดียวอาจทำให้เกิดพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ ได้มากมาย ในทำนองเดียวกัน พฤติกรรมแต่ละรูปแบบที่แสดงออกมามีเกิดมาจากหลายสาเหตุได้เช่นกัน

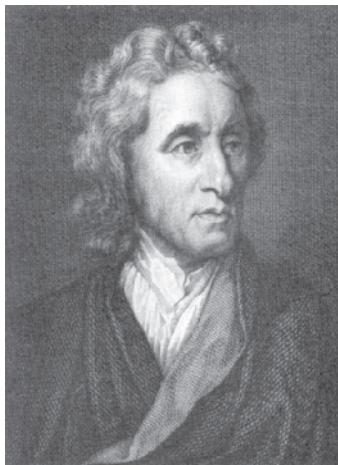
1.2.2 ความเป็นมาของจิตวิทยา

จิตวิทยาเป็นวิชาที่มีการศึกษามาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณเมื่อสองพันกว่าปีล่วงมาแล้ว โดยในขณะนั้น นักปรัชญาเมธีคนสำคัญ อาทิ เพลโต (Plato; 427-347 ก่อนคริสต์กาล) และอริสโตเติล (Aristotle; 384-322 ก่อนคริสต์กาล) ได้พยายามทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติการแสดงออกของมนุษย์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนักปรัชญาในขณะนั้นมีความเชื่อตรงกันว่ามนุษย์มีส่วนประกอบสำคัญสองส่วน ได้แก่ ร่างกาย (body) กับวิญญาณ (soul) โดยวิญญาณจะมีอิทธิพลเหนือร่างกายที่จะคอยควบคุมให้ร่างกายกระทำการสิ่งต่างๆ ดังนั้นการจะเข้าใจมนุษย์ได้จึงต้องอธิบายวิญญาณให้ชัดเจนเสียก่อน อย่างไรก็ตาม การอธิบายเกี่ยวกับวิญญาณในขณะนั้นจะออกมาในลักษณะแนวปรัชญามากกว่าจะพิสูจน์ทดลองในแง่วิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากนักปรัชญาในยุคกรีกมักนิยมหาคำตอบเกี่ยวกับวิญญาณโดยใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลของตนผสมผสานกับความเชื่อทางศาสนาในขณะนั้น การใช้วิธีเช่นนี้ทำให้ได้คำตอบออกมาหลากหลายไม่แน่นอนและไม่ชัดเจน นักจิตวิทยาในยุคหลังจึงขนานนามการใช้วิธีนี้ว่าอาร์มแชร์ (Armchair method) เพราะเป็นวิธีการหาคำตอบแบบนั่งอยู่กับที่ ไม่มีการค้นคว้า ทดลอง หรือพิสูจน์ในเชิงวิทยาศาสตร์ให้เห็นจริง

รูปที่ 1.2 ภาพวาดของเพลโต, โซเครตีส และอริสโตเติล นักปรัชญาเมธีผู้ยิ่งใหญ่ของกรีกโบราณ (ที่มา : Rubin; 1981)

ต่อมาเมื่อโลกเข้าสู่ยุคแห่งความเจริญทางวิทยาศาสตร์ จึงมีผู้พยายามจะนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาเพื่ออธิบายเกี่ยวกับวิญญาณแต่ก็ยังไม่ได้รับความรู้เพิ่มเติมแต่อย่างใด ทำให้นักจิตวิทยาในยุคหลังๆ หันมาสนใจเกี่ยวกับจิต (mind) แทน และทฤษฎีที่เชื่อว่าจิตเป็นส่วนสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์เรียกว่า **แอนิมิซึม (Animism)** ดังเช่น จอห์น ล็อก (John Lock; 1632-1704) นักปรัชญาชาวอังกฤษได้พยายามศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับจิตของคนเรา โดยอธิบายว่าจิตคือความรู้ตัว (conscious) จิตของมนุษย์แรกเริ่มบริสุทธิ์เหมือนผ้าขาว สิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวการทำให้จิตของคนเปลี่ยนไป เหมือนกับเป็นการแต้มสีลงบนผ้าขาว คำอธิบายนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าล็อกจะให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของบุคคลที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมในภายหลังว่ามีบทบาทต่อพฤติกรรมของบุคคล ถึงอย่างไรก็ตาม คำอธิบายเกี่ยวกับจิตถึงแม้จะได้รับความเชื่อถืออยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ตามหลักและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เช่นกัน

รูปที่ 1.3 จอห์น ล็อก นักปรัชญาชาวอังกฤษ (ที่มา : Rubin; 1981)

จนกระทั่งในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา วงการวิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการคัดค้านและวิพากษ์วิจารณ์การศึกษาในสิ่งที่ไม่สามารถทดลอง ค้นคว้า พิสูจน์ได้ จึงมีผลทำให้นักจิตวิทยายุคใหม่เปลี่ยนแนวทางการศึกษาจากจิตใจ (mind) มาศึกษาพฤติกรรม (behavior) ซึ่งสามารถจะพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ นอกจากนี้ยังนำเอาวิธีการต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับในวงการวิทยาศาสตร์มาใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรม บุคคลสำคัญที่มีบทบาทอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ได้แก่ วิลเฮล์ม แมกซ์ วุนด์ (Wilhelm Max Wundt; 1832-1920) นักจิตวิทยาชาวเยอรมันผู้ก่อตั้งกลุ่มจิตวิทยาในแนวทฤษฎีโครงสร้างของจิต (structuralism) โดยได้สร้างห้องทดลองทางจิตวิทยา เมื่อปี ค.ศ. 1879 ในประเทศเยอรมนี ทำให้จิตวิทยามีการทดลองตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นครั้งแรกในโลก เพียงแต่รุ่นต่อมาศึกษาที่พฤติกรรมภายใน (covert behavior) รวมทั้งวิธีการที่นำมาใช้ในการศึกษายังมีข้อบกพร่อง จึงได้รับการวิจารณ์และคัดค้านอยู่บางประการ จิตวิทยาได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงเมื่อ

จอห์น บี. วัตสัน นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ผู้ตั้งกลุ่มพฤติกรรมนิยม (behaviorism) ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการศึกษาพฤติกรรมภายในรวมทั้งวิธีการที่วุนด์ใช้ศึกษาอยู่ โดยวัตสันมุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้หรือพฤติกรรมภายนอก ซึ่งสามารถศึกษา ค้นคว้า และทดลองให้เห็นจริงได้เท่านั้น ผลงานการศึกษาของวัตสันนี้เองที่ทำให้จิตวิทยาได้รับการยอมรับในวงการวิทยาศาสตร์ตั้งแต่นั้นมาว่าเป็นวิทยาศาสตร์ทางพฤติกรรม หรือพฤติกรรมศาสตร์ (Behavior Science) จนถึงปัจจุบัน

1.3 จุดมุ่งหมายและขอบข่ายของจิตวิทยา

1.3.1 จุดมุ่งหมายของวิชาจิตวิทยา (Aims of General Psychology)

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าจิตวิทยาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจพฤติกรรม (Understanding Behavior) ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมภายนอก (overt behavior) และกระบวนการทางจิต (mental process) ที่เกิดขึ้นภายใน อันจะทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีขึ้น

2. เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถอธิบายพฤติกรรม (Explanation Behavior) ทั้งหลายที่เกิดขึ้นได้ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดพฤติกรรมต่างๆ โดยนักจิตวิทยาทั้งหลายจะใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นหาคำตอบเพื่ออธิบายพฤติกรรมทั้งหลายเหล่านั้น

3. เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถทำนายพฤติกรรม (Prediction Behavior) ซึ่งหมายถึงการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นจากสาเหตุต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เช่น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีบุคลิกภาพเช่นใด เป็นต้น

4. เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถควบคุมพฤติกรรม (Control Behavior) ที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดลงหรือหมดไป ขณะเดียวกันสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นใหม่ได้ด้วย

5. เพื่อให้ผู้ศึกษานำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.1 ขอบข่ายของจิตวิทยา (Field of Psychology)

ปัจจุบันจิตวิทยาได้แตกแขนงออกไปเป็นหลายสาขา โดยจะเน้นศึกษาพฤติกรรมในแง่มุมที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของแต่ละสาขา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จิตวิทยาทั่วไป (General or Pure Psychology) เป็นจิตวิทยาที่มุ่งศึกษาถึงกฎเกณฑ์ ทฤษฎีพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมโดยทั่วไปของมนุษย์

2. จิตวิทยาการทดลอง (Experimental Psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตในแต่ละด้าน เช่น การเรียนรู้ การจำ การลืม โดยใช้การทดลองเป็นหลักสำคัญในการศึกษา และนำผลที่ได้จากการทดลองไปสร้างเป็นทฤษฎีและกฎเกณฑ์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิชาการแขนงต่างๆ

3. จิตวิทยาเชิงสรีรวิทยา (Physiological Psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับร่างกายของมนุษย์อันเป็นพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรม โดยเน้นเกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่การทำงานของอวัยวะต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมโดยเฉพาะ

4. จิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology หรือ Genetic Psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ ตั้งแต่เริ่มต้นการปฏิสนธิ การเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์ในระยะต่างๆ ตลอดจนอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาสมาชิกใหม่ตั้งแต่แรกเกิดเพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

5. จิตวิทยาสังคม (Social Psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทความสัมพันธ์และพฤติกรรมของบุคคลในสังคม งานของนักจิตวิทยาสังคมส่วนใหญ่จึงเป็นการศึกษา สำนวณมติมหาชน การเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ตลอดจนค่านิยมของแต่ละเชื้อชาติและวัฒนธรรมเพื่อสรุปเป็นกฎเกณฑ์และทฤษฎีสำหรับอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละสังคม

6. จิตวิทยาการศึกษา (Educational Psychology) เป็นจิตวิทยาที่นำเอากฎเกณฑ์และทฤษฎีทางจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ตรงตามปรัชญาของการศึกษา

7. จิตวิทยาคลินิก (Clinical Psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาถึงสาเหตุของความผิดปกติทางพฤติกรรมของบุคคล เพื่อหาทางบำบัดรักษาบุคคลที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์ พฤติกรรม และมีอาการป่วยทางจิตใจ รวมทั้งหาวิธีการป้องกัน แก้ไข ตลอดจนส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

8. จิตวิทยาการให้คำปรึกษา (Counseling Psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาถึงเทคนิคและวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้บุคคลที่กำลังประสบปัญหาได้เข้าใจและเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

9. จิตวิทยาอุตสาหกรรม (Industrial Psychology) เป็นจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของบุคคลในโรงงานอุตสาหกรรม ในแง่ของประสิทธิภาพในการทำงาน ผลของสิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อคนงาน วิธีการสร้างขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน ตลอดจนวิธีการประเมินผลการทำงานของบุคคลในสถานประกอบการทั้งหลาย ทั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อค้นหากระบวนการและวิธีการที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

10. จิตวิทยาเปรียบเทียบ (Comparative Psychology) เป็นการศึกษาเรื่องความเหมือนและความแตกต่างเกี่ยวกับพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย

นอกจากนี้ยังมีสาขาของจิตวิทยาอีกมากมายที่ไม่ได้นำมากล่าวในที่นี้ เช่น จิตวิทยาชุมชน (Community Psychology) จิตวิทยาบุคลิกภาพ (Personality Psychology) จิตวิทยามบำบัด (Therapy Psychology) จิตวิทยาการกีฬา (Sport Psychology) เป็นต้น

1.4 ระเบียบวิธีการศึกษาทางจิตวิทยา และแนวความคิดของนักจิตวิทยา กลุ่มต่าง ๆ

1.4.1 ระเบียบวิธีการศึกษาทางจิตวิทยา (Methods of Psychology)

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าจิตวิทยาได้รับการยอมรับว่าเป็นวิทยาศาสตร์ทางพฤติกรรม ทั้งนี้เนื่องจากจิตวิทยาได้นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมทั้งหลาย ซึ่งวิธีการหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีทั้งสิ้น 6 ขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งปัญหา (Formulating Problem) เป็นขั้นตอนที่ผู้ศึกษาจะต้องกำหนดปัญหาที่จะศึกษาให้ชัดเจนว่าจะศึกษาเรื่องใดหรือต้องการจะหาคำตอบในเรื่องอะไร

2. ตั้งสมมติฐาน (Stating Hypothesis) เป็นขั้นตอนหลังจากกำหนดปัญหาได้ชัดเจนแล้ว ผู้ศึกษาควรมีการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นล่วงหน้าว่าจะได้ผลเช่นไร โดยใช้ทฤษฎีและความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษามาสนับสนุนความคิดนั้นไม่ใช่ใช้การเดาสุ่ม การตั้งสมมติฐานจึงเปรียบเสมือนเครื่องนำทางให้ผู้ศึกษาเดินไปสู่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น

3. รวบรวมข้อมูล (Collecting Data) เป็นขั้นตอนของการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ มาสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ การรวบรวมข้อมูลอาจจะทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบทดสอบต่างๆ รวมทั้งการศึกษาอัตชีวประวัติของบุคคล เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis and Testing Data) เป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าเป็นจริงหรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดยการหาค่าทางสถิติ เช่น การหาค่าความถี่ ค่าเปอร์เซ็นต์ จากนั้นนำค่าทางสถิติที่วิเคราะห์แล้วเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ แล้วจึงแปลความหมายจากค่าสถิตินั้นอีกครั้ง

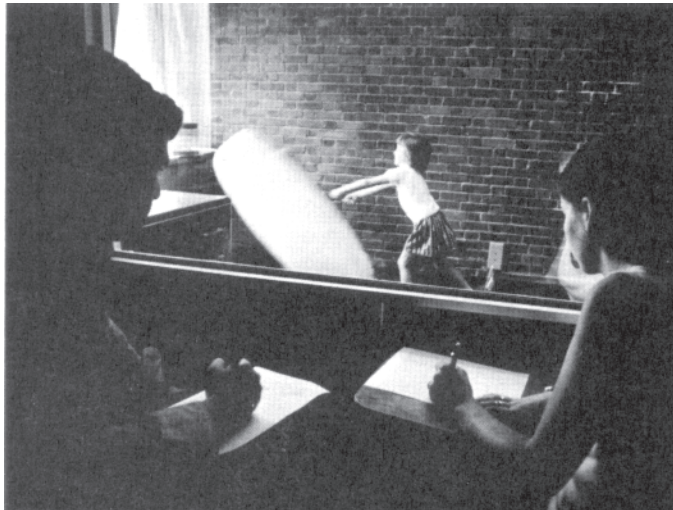
5. ประเมินผลและสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากในขั้นที่สี่ จากนั้นจึงนำไปกำหนดเป็นกฎเกณฑ์หรือทฤษฎี แล้วจึงรายงานผลของการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบต่อไป

6. การนำไปใช้ (Applied Finding) เป็นการนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 5 ไปใช้อธิบายพฤติกรรมหรือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโอกาสต่อไป

สำหรับการรวบรวมข้อมูล (collecting data) นั้น ในกระบวนการหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ถือว่าเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุด โดยเฉพาะในการศึกษาทางจิตวิทยา ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะออกมาถูกต้องชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมไปถึงความสมบูรณ์และชัดเจนของข้อมูลทั้งหลายเหล่านั้น ดังนั้นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่นิยมใช้ในทางจิตวิทยาจำแนกออกได้ดังนี้

1. วิธีการสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยการเฝ้าดูพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์จริงอย่างมีจุดมุ่งหมาย หลังจากนั้นจึงมีการจดบันทึกสิ่งที่ได้จากการสังเกตอย่างตรงไปตรงมา โดยที่ไม่มีการใช้อารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาด โดยทั่วไปการสังเกตจะแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การสังเกตอย่างมีแบบแผน (Formal Observation) เป็นการสังเกตที่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า เช่น มีการวางแผน กำหนดเวลา สถานการณ์ สถานที่ พฤติกรรม และบุคคลที่จะสังเกตไว้อย่างครบถ้วน

รูปที่ 1.4 แสดงให้เห็นวิธีการสังเกตอย่างมีแบบแผนที่นักจิตวิทยาใช้ศึกษาความก้าวร้าวของเด็กคนหนึ่ง
(ที่มา : Kalat; 1990)

2. การสังเกตอย่างไม่มีแบบแผน (Informal Observation) เป็นการสังเกตที่ไม่มีการเตรียมการใดๆ ไว้ เป็นการสังเกตอย่างกะทันหันทันทีทันใด ถึงกระนั้นผู้สังเกตควรจะต้องมีจุดมุ่งหมายไว้ว่าจะสังเกตพฤติกรรมชนิดใด และเพื่ออะไร

2. วิธีการทดลอง (Experimental Method) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่จัดทำอย่างมีขั้นตอนเป็นระบบอีกวิธีหนึ่ง

การทดลองหมายถึงการจัดสร้างหรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง จากนั้นจึงสังเกตผลจากการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์นั้นๆ โดยทั่วไปการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการทดลอง ส่วนใหญ่จะกระทำกันในสถานที่ที่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ จึงมักจะเป็นการทดลองกันในห้องปฏิบัติการเป็นส่วนใหญ่ (laboratory experiment) การทดลองจะเริ่มจากการแบ่งกลุ่มเพื่อการทดลองเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มทดลอง (Experimental Group) เป็นกลุ่มที่มีการจัดสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมขึ้นใหม่ ซึ่งในการทดลองเรียกสิ่งที่มีผลทำให้สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไปนั้นว่าตัวแปร (variable) สำหรับตัวแปรจะแบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่

ก. **ตัวแปรอิสระ (independent variable)** หมายถึงตัวแปรที่ผู้ทดลองสามารถควบคุม เลือก หรือกำหนดได้ตามความต้องการ เช่น จะใช้เวลาเท่าใด จะใช้อุปกรณ์อย่างไรบ้าง เป็นต้น ผู้ทดลองจะนำตัวแปรอิสระที่ได้กำหนดไว้แล้วเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในกลุ่มทดลอง

ข. **ตัวแปรตาม (dependent variable)** หมายถึงตัวแปรที่ผู้ทดลองไม่สามารถกำหนด เลือก หรือควบคุมได้ เป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นเองภายหลังจากเมื่อใส่ตัวแปรอิสระต่างๆ ในกลุ่มทดลอง หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ตัวแปรตามคือผลจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมในกลุ่มทดลอง ซึ่งเราไม่สามารถควบคุมได้นั่นเอง เช่น การจำ การลืม ผลการสอบ เป็นต้น

2. **กลุ่มควบคุม (Control Group)** เป็นกลุ่มที่สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมทุกอย่างอยู่ในสภาพคงเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ทั้งสิ้น หรือเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแปรอิสระ กลุ่มควบคุมจึงมีไว้สำหรับเปรียบเทียบกับกลุ่มทดลอง เพื่อดูผลระหว่างการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมกับการไม่เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ว่าแตกต่างกันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

อย่างไรก็ตาม ในการทดลอง ผู้ทดลองจะต้องระวังตัวแปรอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องแต่อาจส่งผลต่อตัวแปรตาม (dependent variable) หรือทำให้ผลที่เกิดขึ้นคลาดเคลื่อนไปได้ ตัวแปรลักษณะนั้นเรียกว่าตัวแปรแทรกซ้อน (intervening variable)

3. **วิธีการสำรวจ (Survey)** เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้ในการศึกษาทางจิตวิทยา ทั้งนี้เนื่องจากสามารถกระทำได้ในช่วงสั้นๆ โดยใช้เวลาไม่นานนัก แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ ถ้ากลุ่มประชากรมีจำนวนมากเกินไปจนทำให้ไม่สามารถสำรวจได้อย่างทั่วถึง จะต้องใช้วิธีที่มีประสิทธิภาพในการคัดเลือกกลุ่มประชากร (sample survey) เพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด สำหรับการเก็บข้อมูลโดยใช้การสำรวจอาจจะกระทำได้หลายวิธี เช่น การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ก็ได้

4. **การทดสอบ (Testing)** เป็นการรวบรวมข้อมูลอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กับการศึกษาทางจิตวิทยา ทั้งนี้เนื่องจากการทดสอบจะเป็นการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) ที่นักจิตวิทยาสร้างขึ้นเพื่อวัดหรือประเมินลักษณะพฤติกรรมหนึ่งพฤติกรรมใดหรือหลายๆ พฤติกรรมของบุคคลที่ผู้ทดสอบต้องการทราบ เพื่อนำข้อมูลนั้นไปใช้ตามจุดประสงค์ที่ผู้ทดสอบต้องการต่อไป แบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้กันทางจิตวิทยา ได้แก่ แบบทดสอบทางสติปัญญา แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบบุคลิกภาพ แบบทดสอบทัศนคติ และความสนใจ เป็นต้น

5. **การสัมภาษณ์ (Interview)** เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนาระหว่างบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวผู้ที่เข้ารับการสัมภาษณ์ได้ละเอียดยิ่งขึ้น การสัมภาษณ์ที่ดีนั้นจะต้องมีการวางแผนเตรียมไว้ล่วงหน้า ทั้งเวลา อุปกรณ์ และสถานที่ โดยเฉพาะคำถามจะต้องใช้ภาษาที่เหมาะสม สามารถสื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันทั้งสองฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแท้จริง การสัมภาษณ์อาจใช้เทคนิคอื่นๆ ประกอบด้วยก็ได้ เช่น การสังเกต การฟัง เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้รับการสัมภาษณ์ เป็นต้น

6. วิธีการทางคลินิก (Clinical Methods) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (individual case) โดยปกติจะใช้ในกรณีที่คนไข้ (client) ที่มีปัญหาหรือผิดปกติทางจิต ซึ่งนักจิตวิทยาจะไม่เพียงแต่ซักถามอาการเท่านั้น แต่จะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาอย่างลึกซึ้ง โดยใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ที่ใช้กันในทางจิตวิทยาเพื่อให้ทราบสาเหตุของปัญหาหรือความผิดปกติที่แท้จริง จึงจะทำการบำบัดรักษาต่อไป

7. การสืบประวัติ (Case History) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน โดยใช้การศึกษาประวัติย้อนหลังของบุคคลที่ต้องการจะศึกษา ประวัติเหล่านี้อาจได้มาจกบันทึกเอกสาร คำบอกเล่าจากตัวผู้ถูกศึกษาเอง จากเพื่อนฝูง พ่อแม่ ญาติพี่น้อง หรือผู้ใกล้ชิดทั้งหลาย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลที่ได้ อาจไม่ชัดเจน คลาดเคลื่อน หรือไม่ครบถ้วน ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้วิธีอื่นๆ ประกอบไปด้วย เช่น การติดตามศึกษาพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องระยะหนึ่ง โดยมีการทดสอบเป็นครั้งคราวไป อาจจะใช้การสังเกตหรือสัมภาษณ์ร่วมด้วยก็ได้

8. การตรวจสอบจิตตนเอง (Introspection Method) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้รับการศึกษาส่งตรวจตนเองด้วยวิธีย้อนทบทวนการกระทำหรือความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นกับตนเองในช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้วรายงานสาเหตุหรือความรู้สึกเหล่านั้นตามความเป็นจริง ผู้ศึกษาจึงจะได้ข้อมูลของพฤติกรรมที่ต้องการจะศึกษา เช่น ให้ตรวจสอบตนเองว่าทำไมจึงไม่ชอบคนลักษณะเช่นนี้ ทำไมจึงกลัวสัตว์ชนิดนี้ ทำไมจึงพูดโกหก เป็นต้น การใช้วิธีตรวจสอบจิตตนเองเพื่อหาข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาจะต้องพึงระลึกอยู่เสมอว่าผู้รับการศึกษายังจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด หรือยินดีที่จะตอบตามความเป็นจริงหรือไม่ เพราะถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้รับการศึกษอย่างจริงจังแล้วการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหลายจะผิดพลาดและไม่ได้ประโยชน์ใดๆ เลย

1.4.2 แนวความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มต่างๆ

ในช่วงตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 จิตวิทยาได้เปลี่ยนแนวทางการศึกษาโดยหันมาศึกษาพฤติกรรม จึงทำให้มีนักจิตวิทยาคนใหม่เกิดขึ้นมากมาย นักจิตวิทยาเหล่านั้นพยายามที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อความเข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ให้มากขึ้นกว่าเดิม จึงทำให้วิชาจิตวิทยาเกิดความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นักจิตวิทยาที่มีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกันได้ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มในการศึกษาค้นคว้าเพื่อพิสูจน์ตามแนวทฤษฎีของตน ทำให้เกิดกลุ่มต่างๆ ทางจิตวิทยาในขณะนั้นขึ้นหลายกลุ่มดังต่อไปนี้

1. กลุ่มโครงสร้างของจิต (Structuralism) หรือกลุ่มโครงสร้างนิยม นักจิตวิทยากลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มบุกเบิกในการทำให้จิตวิทยาได้รับการยอมรับว่าเป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง กลุ่มโครงสร้างของจิตได้กำเนิดขึ้นในประเทศเยอรมนี โดยมีวิลเฮล์ม แมกซ์ วุนด์ (Wilhelm Max Wundt) เป็นผู้ก่อตั้งและได้สร้างห้องทดลองทางจิตวิทยา จนทำให้จิตวิทยามีการทดลองเป็นครั้งแรกในโลกเมื่อปี ค.ศ. 1879 ที่มหาวิทยาลัยไลพ์ซิก (Lipzig University) เมืองไลพ์ซิก ประเทศเยอรมนี การทดลองของวุนด์ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการรับสัมผัส (sensation) โดยเฉพาะด้านจักษุสัมผัส (vision) ความรวดเร็วของปฏิกิริยาตอบสนอง (reaction time) ต่อสิ่งเร้า รวมทั้งความสนใจและความจำ เป็นต้น

รูปที่ 1.5 วิลเฮล์ม แมกซ์ วุนด์ ผู้ก่อตั้ง
กลุ่มโครงสร้างของจิต และได้รับ
สมญานามว่าบิดาแห่งจิตวิทยาการ
ทดลอง (ที่มา : Plotnik; 1989)

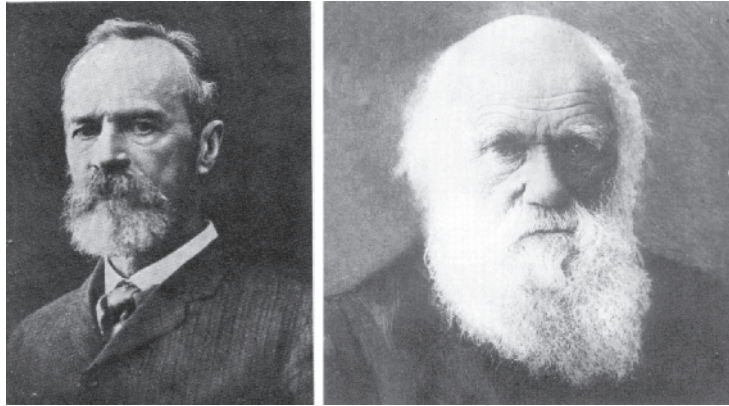
แนวความคิดของกลุ่มโครงสร้างของจิตในการที่จะมุ่งศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างหรือองค์ประกอบของจิตนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวว่าสารทุกชนิดจะประกอบขึ้นจากส่วนย่อยๆ ตั้งแต่ส่วนที่เล็กที่สุดจนถึงส่วนที่ใหญ่ที่สุด เช่น โต๊ะตัวหนึ่งมีโครงสร้างหรือส่วนประกอบย่อยๆ ได้แก่ ไม้ พลาสติก ยาง กระดาษ เหล็ก เป็นต้น ดังนั้นในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างสามารถแยกส่วนประกอบได้ จิตของคนเราก็น่าจะแยกเป็นส่วนประกอบย่อยๆ ได้เช่นกัน ผลจากการทดลองพบว่าจิตของคนเรามีส่วนประกอบย่อยๆ เรียกว่าจิตธาตุ (mental elements) และจิตธาตุยังสามารถแยกส่วนประกอบย่อยๆ ได้อีก 3 ส่วน ได้แก่ จิตธาตุสัมผัส (sensation) จิตธาตุรู้สึก (feeling) ต่อมาภายหลัง ทิตเชเนอร์ (Titchener) ลูกศิษย์คนหนึ่งของวุนด์ได้เพิ่มจิตธาตุตัวที่ 3 ได้แก่ จินตนาการ (imagination) เมื่อใดก็ตามที่จิตธาตุทั้งสามทำงานร่วมกันในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม จะเรียกว่าจิตผสม จิตผสมจะก่อให้เกิดเป็นความคิด (thinking) อารมณ์ (emotion) ความจำ (memory) การหาเหตุผล (reasoning) ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้ก็คือจิตหรือพฤติกรรมภายใน (covert behavior) นั่นเอง

สำหรับวิธีการที่นักจิตวิทยากลุ่มโครงสร้างของจิตใช้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภายในของบุคคล เรียกว่า **การตรวจสอบจิตตนเอง (introspections)** ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้รับการทดลองต้องบรรยายความคิด อารมณ์ และสิ่งที่จดจำไว้ภายในให้ผู้ศึกษาทราบตามความเป็นจริงไม่บิดเบือน โดยกลุ่มนี้เชื่อว่าตนเองย่อมรู้เรื่องภายในใจของตนดีที่สุด

2. กลุ่มหน้าที่ของจิต (Functionalism) เป็นกลุ่มจิตวิทยาที่ก่อตั้งขึ้นในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1900 โดยมีผู้นำได้แก่ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey; 1859–1952) คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก (Chicago University) และวิลเลียม เจมส์ (William James; 1842–1910) ศาสตราจารย์ทางจิตวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University)

ถึงแม้ว่ากลุ่มหน้าที่ของจิตจะให้ความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภายในเช่นเดียวกับกลุ่มโครงสร้างของจิตก็ตาม แต่นักจิตวิทยากลุ่มนี้กลับเห็นว่าการศึกษเกี่ยวกับการทำงานของจิตว่ามีหน้าที่อย่างไร และมีกระบวนการอย่างไรที่ส่งผลต่อการแสดงออกของบุคคล จะเกิดประโยชน์มากกว่าการศึกษาเฉพาะโครงสร้างของพฤติกรรมภายในเท่านั้น

แนวความคิดในการที่จะอธิบายการทำงานของจิตนั้น กลุ่มหน้าที่ของจิตได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทฤษฎีวิวัฒนาการ (theory of evolution) ของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin; 1809–1882) ที่อธิบายไว้ว่าความสามารถในการปรับสภาพร่างกายของสิ่งมีชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อการดำรงอยู่หรือการสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตชนิดนั้น จากแนวความคิดนี้เองที่ทำให้เจมส์และดิวอี้เห็นว่าการพยายามปรับตัวของมนุษย์ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากกระบวนการทำงานของจิต แต่ต่างกับที่เจมส์ให้ความสำคัญของจิตในส่วนที่เป็นสัญชาตญาณ (instinct) สำหรับดิวอี้จะให้ความสำคัญกับจิตในส่วนของการประสบการณ์ (experience) ที่เกิดจากการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม กลุ่มหน้าที่ของจิตยังคงใช้การตรวจสอบจิตตนเอง (introspection) ผสมผสานกับการสังเกตเช่นเดียวกับกลุ่มโครงสร้างของจิต

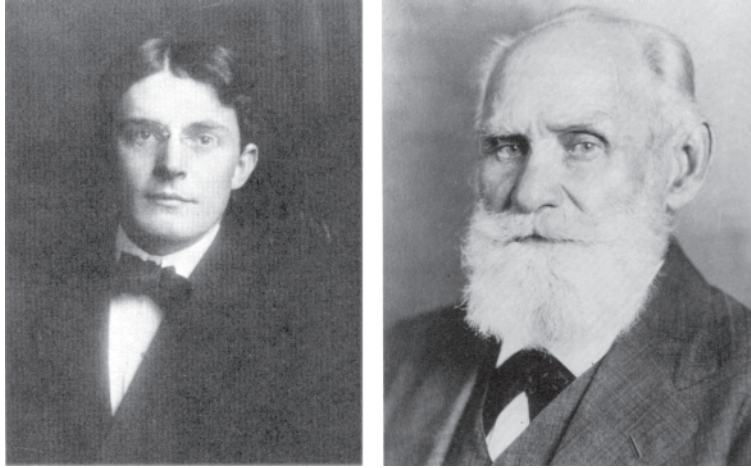
รูปที่ 1.6 วิลเลียม เจมส์ หนึ่งในกลุ่มหน้าที่ของจิต (ซ้าย) และชาร์ลส์ ดาร์วิน เจ้าของทฤษฎีวิวัฒนาการ (ขวา)
(ที่มา: Wortman and Loftus; 1985)

3. กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักจิตวิทยากลุ่มนี้นับว่าเป็นกลุ่มที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยอย่างกว้างขวางในสหรัฐอเมริกา และจัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อวงการจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมนิยมได้ก่อตั้งขึ้นในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1912 โดยมีผู้นำคือ จอห์น บี. วัตสัน (John B. Watson; 1878-1958) อาจารย์จากมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ (John's Hopkins University) วัตสันเป็นลูกศิษย์ที่เคยร่วมงานกับวิลเลียม เจมส์ (William James) มาก่อน แต่ต่อมาภายหลังเขาคัดค้านแนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมภายในโดยเฉพาะการใช้วิธีการตรวจสอบจิตตนเอง ซึ่งไม่มีความเป็นวิทยาศาสตร์และเชื่อถือได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนตัวและมีแนวโน้มที่จะมีอคติเอนเอียงไปทางหนึ่งทางใดได้ง่ายตามความรู้สึกของผู้ถูกศึกษา (subjective)

จอห์น บี. วัตสัน ได้อธิบายแนวคิดของเขาไว้ในหนังสือ *Behaviorism* เมื่อปี ค.ศ. 1930 โดยเสนอให้เห็นศึกษาที่พฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้เท่านั้น วัตสันเชื่อว่าพฤติกรรมทั้งหลายที่แสดงออกมาเกิดจากการตอบสนอง (response) ต่อสิ่งเร้า (stimulus) ด้วยเหตุนี้กลุ่มพฤติกรรมนิยมจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าจะสามารถอธิบายพฤติกรรมได้ชัดเจนกว่า

การเปลี่ยนแนวทางในการศึกษาจากพฤติกรรมภายในมาเป็นพฤติกรรมภายนอกนี้เอง จึงทำให้นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมได้รับการยอมรับแนวคิดอย่างกว้างขวางว่ามีความเป็นวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง รวมทั้งได้ยกย่องให้ จอห์น บี. วัตสัน เป็นบิดาแห่งจิตวิทยายุคใหม่หรือบิดาแห่งพฤติกรรมศาสตร์ในเวลาต่อมา

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองของวัตสันนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากการทดลองสุนัขกับผงเนื้อและกระดิ่งของ อีแวน พี. พาฟลอฟ (Ivan P. Pavlov; 1849-1936) นักสรีรวิทยาชาวรัสเซีย เพื่อพิสูจน์เรื่องปฏิกิริยาตอบสนองของร่างกายที่เกิดขึ้นเนื่องจากถูกวางเงื่อนไข (conditioned response) จากสิ่งเร้า

รูปที่ 1.7 จอห์น บี. วัตสัน ผู้ทำให้จิตวิทยากลายเป็นวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง (ซ้าย) และอีแวน พี. พาฟลอฟ นักสรีรวิทยาชาวรัสเซีย เจ้าของทฤษฎีการวางเงื่อนไข (ขวา) (ที่มา : Wortman and Loftus; 1985)

วิธีการศึกษาของกลุ่มพฤติกรรมนิยมส่วนมากจะใช้วิธีการทดลอง (experimentation) ร่วมกับการสังเกตอย่างมีแบบแผน (formal observation) แล้วบันทึกผลไว้อย่างละเอียดและชัดเจนโดยไม่นำความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้อง การศึกษาของกลุ่มพฤติกรรมนิยมสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

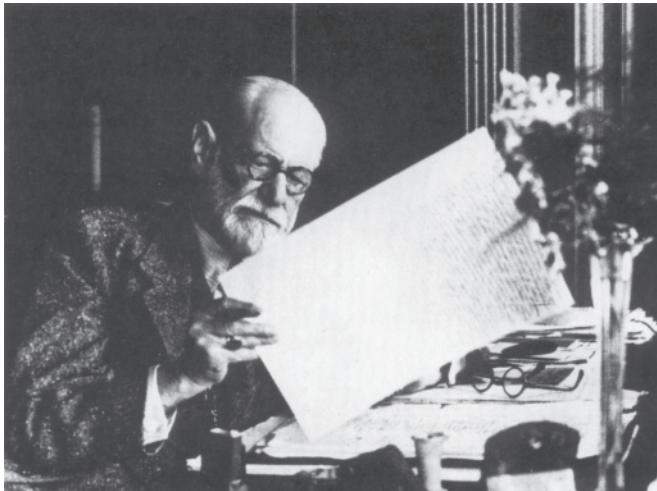
1. การวางเงื่อนไข (conditioning) เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังผลจากการทดลองของพาฟลอฟและสกินเนอร์ (Skinner) ดังนั้นถ้าจะสร้างหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล อาจทำได้โดยใช้วิธีการวางเงื่อนไข

2. พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลที่แสดงออกมานั้นเกิดจากการวางเงื่อนไขมากกว่าพฤติกรรมที่แสดงออกตามธรรมชาติ เช่น การทดลองของวัตสันระหว่างเด็กชายอัลเบิร์ตกับหนูขาว ที่แสดงให้เห็นว่าหลังจากอัลเบิร์ตเรียนรู้เงื่อนไขที่วัตสันได้วางไว้แล้วก็จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตอบสนองของหนูขาวตามที่วัตสันได้กำหนดไว้

3. การศึกษาพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์และสัตว์มีความใกล้เคียงกัน แต่การทดลองกับสัตว์จะกระทำได้ง่ายกว่าและสามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ได้เช่นกัน

ผลงานของกลุ่มพฤติกรรมนิยมสร้างคุณค่าต่อวงการจิตวิทยาอย่างมาก เพราะทำให้จิตวิทยาเป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมอย่างแท้จริงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

4. กลุ่มจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) เป็นกลุ่มจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาท มีความสำคัญ และมีชื่อเสียงแพร่หลาย ผู้ก่อตั้งกลุ่มนี้ ได้แก่ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud; 1856–1936) จิตแพทย์ชาวยิว เกิดที่เมืองฟรายเบิร์ก ประเทศเชกโกสโลวาเกีย แต่ส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ฟรอยด์เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านประสาทวิทยาอย่างมาก ทฤษฎีของฟรอยด์ส่วนใหญ่จะได้จากประสบการณ์จากการรักษาผู้ป่วยในคลินิกของเขา ซึ่งฟรอยด์ตั้งข้อสังเกตว่ามีคนป่วยบางประเภทที่ไม่สามารถค้นหาสาเหตุทางกายได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแนวทางให้เขาสนใจในการที่จะบำบัดรักษาผู้ป่วยเหล่านี้โดยใช้การวิเคราะห์ทางจิต (psychoanalysis)

รูปที่ 1.8 ซิกมันด์ ฟรอยด์ ผู้ก่อตั้งกลุ่มจิตวิเคราะห์ที่มีชื่อเสียง (ที่มา : Kalat; 1990)

ทฤษฎีของฟรอยด์ได้รับการยอมรับจากวงการจิตวิทยาในขณะนั้นอย่างกว้างขวาง ลูกศิษย์ที่มีชื่อเสียงและได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของเขาหลายท่าน เช่น อีริก เอช. อีริกสัน (Erik H. Erikson; 1902-) อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler ; 1870-1937) คาร์ล จี. จุง (Carl G. Jung ; 1875-1961) และ เค. ฮอร์นี (K. Horney) แม้กระทั่งแอนนา ฟรอยด์ (Anna Freud) ผู้เป็นบุตรสาวก็ตาม

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ได้วิเคราะห์จิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับดังนี้

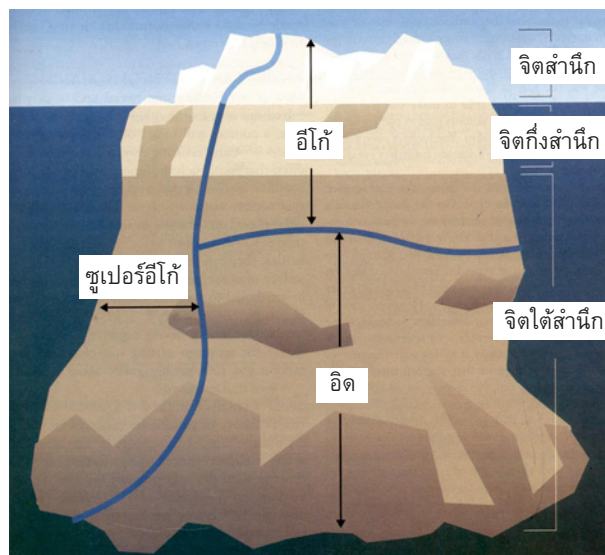
1. จิตสำนึก (Conscious) เป็นจิตระดับที่แสดงออกโดยสามารถรู้ตัว มีสติตลอดเวลาว่าเป็นใคร ต้องการอะไร กำลังทำอะไร อยู่ที่ไหน รู้สึกอย่างไร เวลาแสดงพฤติกรรมก็จะแสดงไปอย่างรู้ตัวตามเหตุผลและอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงที่สังคมยอมรับ สรุปว่าจิตสำนึกคือจิตระดับที่รู้ตัวและแสดงออกมาได้โดยตรงตามที่ตนเองรับรู้ในขณะนั้น

2. จิตกึ่งสำนึก (Pre-conscious) เป็นจิตในระดับที่ยังรู้ตัวอยู่เช่นกัน เพียงแต่ควบคุมไม่ให้เห็นพฤติกรรมออกมา เมื่อใดก็ตามที่ต้องการจะแสดงออกก็สามารถจะเปิดเผยได้โดยทันที เช่น เดชามีความอาฆาตแค้นบูกเบิก แต่ไม่ต้องการให้คนอื่นรู้จึงควบคุมพฤติกรรมให้เป็นปกติ จะเห็นว่าเดชาจะรับรู้จิตส่วนนี้ได้อยู่ตลอดเวลาว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อบูกเบิก เมื่อใดก็ตามที่เขาต้องการจะแสดงความรู้สึกที่แท้จริงก็สามารถเปิดเผยได้ทันที สรุปว่าจิตกึ่งสำนึกคือจิตระดับที่รู้ตัวแต่ไม่แสดงออกมา

3. จิตใต้สำนึก (Unconscious) ฟรอยด์เชื่อว่าจิตระดับนี้เป็นระดับที่เก็บสะสมสิ่งต่างๆ ไว้มากมาย เช่น สัญชาตญาณของมนุษย์ เช่น ความต้องการทางเพศ ความก้าวร้าว ความกลัว ความเห็นแก่ตัว แม้กระทั่งประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับมาตั้งแต่แรกเกิด โดยเฉพาะประสบการณ์ที่เป็นเรื่องปวดร้าว ขมขื่น หรือเป็นทุกข์ในวัยเด็กที่ต้องการจะลืมไปจากความทรงจำ เช่น อิจฉาพี่น้องเกลียดพ่อแม่ เป็นต้น ความรู้สึกเหล่านี้จะเกิดเป็นกระบวนการเก็บกดลงสู่จิตใต้สำนึก แต่เนื่องจากจิตระดับนี้จะอยู่นอกเหนือการควบคุมของบุคคล จึงทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถรับรู้ถึงความรู้สึกดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงเหมือนกับได้ลืมเหตุการณ์และความรู้สึกเหล่านั้นไปแล้ว ซึ่งตามความเป็นจริงประสบการณ์และความรู้สึกทั้งหลายนั้นยังคงอยู่ ดังจะเห็นได้

จากบางครั้งสิ่งที่สะสมอยู่ภายใต้จิตสำนึกจะแสดงออกมาในรูปของความฝัน การละเมอ หรือเฟลอปูดออกมาโดยไม่ตั้งใจ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ในบรรดาจิตทั้ง 3 ระดับ ฟรอยด์จึงให้ความสำคัญกับจิตใต้สำนึกเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากฟรอยด์เชื่อว่าพฤติกรรมที่ผิดปกติหลายๆ อย่างที่บุคคลแสดงออกมานั้นเกิดจากประสบการณ์เดิมบางอย่างที่สะสมไว้ภายในจิตใต้สำนึกของบุคคล ซึ่งเจ้าตัวไม่สามารถค้นหาสาเหตุคำตอบด้วยตัวของตัวเองได้เลย

ฟรอยด์เปรียบเทียบจิต 3 ระดับเหมือนกับภูเขาน้ำแข็งในมหาสมุทร ยอดภูเขาน้ำแข็งที่โผล่พ้นน้ำขึ้นมาให้เห็นนั้นคือส่วนของจิตสำนึก แต่ส่วนที่อยู่ใต้มหาสมุทรที่เราไม่มีโอกาสเห็นหรือรับรู้ได้นั้นคือตัวของภูเขาทันหมด ซึ่งเปรียบเสมือนกับจิตใต้สำนึก ดังนั้นการจะเข้าใจพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลได้อย่างชัดเจนตามแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์ จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับจิตใต้สำนึกให้ชัดเจนและต้องแก้ไขเสียก่อน

รูปที่ 1.9 การจำลองเปรียบเทียบจิตทั้ง 3 ระดับเหมือนกับภูเขาน้ำแข็ง รวมทั้งการทำงานของอิด อีโก้ และซูเปอร์อีโก้ ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (ที่มา : Kalat; 1990)

นอกจากนี้ตามหลักทฤษฎีของฟรอยด์ เชื่อว่าพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่แสดงออกมานั้นสืบเนื่องมาจากการทำงานของพลังงานทางจิต 3 ส่วนที่อยู่ภายในจิตทั้ง 3 ระดับ เขาอธิบายว่าถ้าพลังทางจิต 3 ส่วนนั้นสามารถทำงานประสานกลมกลืนหรือประนีประนอมกันได้อย่างราบรื่นแล้ว พฤติกรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกมาเป็นปกติและเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี แต่ถ้าเกิดความขัดแย้งต่อสู้กันอย่างรุนแรงเมื่อใด จะมีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือก่อให้เกิดปัญหาทางจิตกับบุคคลนั้นขึ้นได้ พลังงานทางจิตทั้ง 3 ส่วนมีดังนี้

อิด (Id) คือส่วนของความอยาก ความต้องการ กิเลส ตัณหา รวมไปถึงสัญชาตญาณทั้งหลายที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด พลังงานทางจิตส่วนนี้เมื่อเกิดขึ้นจะพยายามผลักดันให้เกิดการตอบสนองโดยไม่ใช้เหตุผลใดๆ ทั้งสิ้น เช่น เมื่อหิวก็จะรับประทานโดยไม่สนใจว่าเป็นของใคร หรือรับประทานได้หรือไม่ เป็นต้น ดังนั้นจึงพบว่าอิดจะอยู่ภายใต้จิตสำนึกของแต่ละบุคคล

อีโก้ (Ego) เป็นพลังงานทางจิตส่วนที่จะแสดงออกเป็นรูปพฤติกรรมตามพลังของฝ่ายอิดหรือซูเปอร์อีโก้ โดยอีโก้จะพยายามปรับหรือประนีประนอมพลังความต้องการของอิดและซูเปอร์อีโก้ให้สมดุลกัน เพื่อให้แสดงออกมาตามสภาพความเป็นจริงที่สังคมยอมรับหรือเหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ดังนั้นเท่ากับว่าอีโก้คือตัวบริหารจิตให้เกิดความสมดุล จะเห็นว่าอีโก้จึงอยู่ในส่วนของจิตสำนึกที่รู้ตัวอยู่ตลอดเวลา

ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นพลังงานทางจิตที่ก่อตัวขึ้นจากการเรียนรู้ระเบียบ กติกา กฎเกณฑ์ กฎหมาย ศีลธรรมของสังคม เป็นส่วนที่จะเตือนบุคคลให้รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ดีหรือเลว อาจกล่าวสั้นๆ ได้ว่าซูเปอร์อีโก้คือส่วนของคุณธรรมของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะมีพลังแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดูและการขัดเกลาจากสังคมระดับต่างๆ ที่บุคคลนั้นเติบโตขึ้นมา ดังนั้นซูเปอร์อีโก้จึงอยู่ในจิตทั้งสามระดับ

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า โดยทั่วไปในแต่ละสถานการณ์ก่อนที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมานั้น พลังงานทางจิตทั้งสามจะเกิดความขัดแย้งกันอยู่เสมอ โดยอิดพยายามจะผลักดันให้อีโก้ตอบสนองความต้องการของตน ส่วนซูเปอร์อีโก้จะคอยเตือนให้อีโก้รับรู้ว่าจะกระทำการนั้นถูกหรือผิด อีกทั้งพยายามจะดึงไม่ให้อีโก้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอิดทุกเรื่อง โดยการใช้เหตุผลต่างๆ เมื่อใดก็ตามที่พลังฝ่ายอิดมีมากกว่า ประกอบกับอีโก้และซูเปอร์อีโก้ไม่แข็งแกร่งพอจะควบคุมพลังฝ่ายอิดไว้ได้ อีโก้ก็จะแสดงพฤติกรรมคล้ายตามอิด แต่ถ้าบุคคลใดที่อีโก้และซูเปอร์อีโก้มีพลังเหนือกว่าอิด เมื่อนั้นบุคคลก็จะสามารถควบคุมความอยากและความต้องการเอาไว้ได้ ซึ่งสำนวนไทยเรียกว่า**สามารถชนะใจตนเอง** ตัวอย่างเช่น เมื่อจะเข้าสอบโดยที่ไม่ได้อ่านหนังสือ อิดเกิดความกลัวจะสอบตก จึงพยายามทุจริตด้วยการกลืนกล่อมอีโก้ให้ลอกคำตอบเข้าห้อง ขณะเดียวกันซูเปอร์อีโก้จะพยายามใช้เหตุผลต่างๆ เพื่อห้ามไม่ให้มีการทุจริต ถ้าพลังของซูเปอร์อีโก้เหนือกว่าก็จะสนับสนุนอีโก้ให้ควบคุมอิดไว้ บุคคลนั้นก็จะไม่ยอมทุจริตในการสอบ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในบางสถานการณ์ที่อิดและซูเปอร์อีโก้เกิดความขัดแย้งกันมากเกินไป อีโก้จะพยายามประนีประนอมสถานการณ์เพื่อลดความขัดแย้งนั้นลง โดยการตอบสนองความต้องการของทั้งสองฝ่ายด้วยการใช้วิธีการปรับตัวที่เรียกว่า**กลวิธีในการป้องกันตนเอง (defense mechanisms)** ซึ่งจะมีผลทำให้บุคคลนั้นรู้สึกผ่อนคลายสภาวะความขัดแย้งของพลังงานทางจิตขณะนั้นลงได้ชั่วคราว จากคำอธิบายของฟรอยด์เท่ากับว่า อิด อีโก้ และซูเปอร์อีโก้เป็นตัวควบคุมบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งเขาได้อธิบายไว้ในทฤษฎีโครงสร้างบุคลิกภาพ (structure of personality) ที่แพร่หลายในเวลาต่อมา

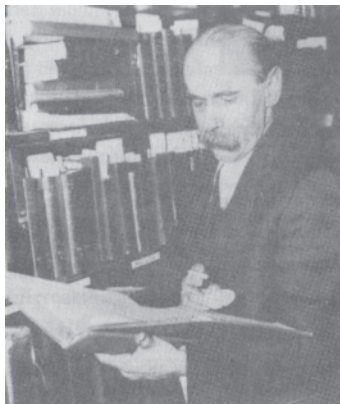
รูปที่ 1.10 ห้องที่ฟรอยด์สร้างขึ้นเพื่อบำบัดผู้ป่วยด้วยวิธี Free Association ตามทฤษฎีของกลุ่มจิตวิเคราะห์ (ที่มา : Wortman and Loftus; 1985)

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่กลุ่มจิตวิเคราะห์ได้ค้นพบนั้น ส่วนใหญ่จะมาจากการรักษาผู้ป่วยทางจิตที่มารับการรักษาในคลินิกของฟรอยด์ ดังนั้นในระยะแรกของการรักษา ฟรอยด์จะใช้การสะกดจิตเพื่อค้นหาสาเหตุของอาการป่วย แต่ต่อมาภายหลังเขาได้เปลี่ยนมาใช้วิธีระบายความรู้สึกภายในอย่างอิสระ (free association) วิธีนี้จะให้ผู้ป่วยนอนอยู่ในท่าที่สบายที่สุดและในบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง จากนั้นจึงให้ผู้ป่วยค่อยๆ เล่าเรื่องราวของตนที่ติดค้างอยู่ในใจออกมาให้หมดเท่าที่ต้องการ ซึ่งผู้รักษาจะนำข้อมูลที่ได้รับฟังทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็น

ปัญหาทั้งหลายอันจะเป็นแนวทางในการบำบัดรักษาต่อไป ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์จึงนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการพัฒนาบุคลิกภาพและบำบัดรักษาผู้ป่วยทางจิตเป็นส่วนใหญ่

5. กลุ่มจิตวิทยาเกสตัลต์ (Gestalt Psychology) เป็นนักจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่งที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในวงการจิตวิทยาและวงการจิตวิทยาการศึกษา

กลุ่มเกสตัลต์ได้ก่อตั้งขึ้นในประเทศเยอรมนีในราวปี ค.ศ. 1912 ซึ่งเป็นระยะเวลาใกล้เคียงกับการกำเนิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยมที่กำลังได้รับความนิยมแพร่หลายอยู่ในสหรัฐอเมริกา นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเบอร์ลิน (Berlin University) เช่น แมกซ์ เวอร์ไธเมอร์ (Max Wertheimer) เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) เคิร์ต คอฟฟิกา (Kurt Koffka) และโวล์ฟกัง โคห์เลอร์ (Wolfgang Kohler) ต่อมาภายหลังเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลง แนวคิดของกลุ่มเกสตัลต์จึงเริ่มแพร่หลายเข้าสู่สหรัฐอเมริกา จนได้รับความสนใจและยอมรับอย่างกว้างขวางในเวลาไม่นานนัก

รูปที่ 1.11 แมกซ์ เวอร์ไธเมอร์
ผู้นำของกลุ่มเกสตัลต์
(ที่มา : Weiten; 1989)

เกสตัลต์ (Gestalt) เป็นภาษาเยอรมัน ในระยะแรกแปลว่าแบบหรือรูปร่าง (form or pattern) แต่ในความหมายปัจจุบันแปลว่าส่วนรวมหรือส่วนประกอบทั้งหมด (wholeness) ทั้งนี้เนื่องจากแนวความคิดของกลุ่มเกสตัลต์นั้นจะให้ความสำคัญกับการศึกษาพฤติกรรมโดยส่วนรวมทั้งหมดไม่ได้แยกศึกษาเป็นส่วนย่อยๆ แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เชื่อว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมานั้นย่อมเกิดจากคุณสมบัติโดยส่วนรวมของบุคคลนั้น ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ ความคิด ทักษะ ทัศนคติ ฯลฯ ไม่ได้เกิดจากคุณสมบัติใดเพียงอย่างเดียว ดังนั้นถึงแม้ว่าจะมีสิ่งเร้าตัวเดียวกันก็ตาม แต่การแสดงพฤติกรรมตอบสนองของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันได้ และในทำนองเดียวกัน บุคคลคนเดียวก็แต่เวลาและสิ่งแวดล้อมต่างกัน บุคคลนั้นอาจแสดงพฤติกรรมต่างไปจากเดิมได้เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากตัวแปรต่างๆ ที่เป็นคุณสมบัติโดยส่วนรวมของบุคคลย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาได้ตลอดเวลา

กลุ่มเกสตัลต์มีความเห็นว่าการเรียนรู้ (learning) ไม่ใช่ผลรวมของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (stimulus) กับการตอบสนอง (response) ดังเช่นแนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยม แต่การเรียนรู้เป็นการรับรู้และแปลความหมายของสถานการณ์หรือสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมทั้งหมด โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นเครื่องแปล นอกจากนี้จากการทดลองของกลุ่มเกสตัลต์เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์และสัตว์ ยังพบว่าการหยั่งเห็น (insight) เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการรับรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่สั่งสมไว้ ดังนั้นทฤษฎีของกลุ่มเกสตัลต์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จึงให้ความสำคัญกับปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ การรับรู้และการหยั่งเห็น

1. การรับรู้ (Perception) เป็นการแปรผลการรับสัมผัสจากสิ่งเร้าโดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่แต่ละคนสะสมไว้เป็นเครื่องแปลความหมาย ด้วยเหตุนี้บุคคลอาจรับรู้สิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งได้แตกต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละคนมีประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกันนั่นเอง ตัวอย่างเช่น คนสองคนมองเมฆบนท้องฟ้ากลุ่มเดียวกัน คนหนึ่งอาจมองเป็นนก แต่คนหนึ่งอาจมองเป็นรูปหน้าคน เป็นต้น

2. การหยั่งเห็น (Insight) นักจิตวิทยากลุ่มเกสตัลต์เชื่อว่าการแก้ปัญหาของมนุษย์และสัตว์ชั้นสูงนั้น จะต้องอาศัยประสบการณ์จากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญ ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาใดที่บุคคลเคยแก้ไขคล่องมาแล้ว มีแนวโน้มที่บุคคลนั้นจะนำเอาวิธีการที่เคยใช้ได้ผลแล้วมาแก้ปัญหาที่คล้ายคลึงกับปัญหาเดิมอีกครั้ง แต่ในกรณีที่เป็นปัญหาใหม่ที่ยังไม่เคยประสบมาเลยแล้วสามารถค้นพบวิธีการแก้ปัญหานั้นอย่างฉับพลันทันทีทันใด ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าการหยั่งเห็น เช่น การหยั่งเห็นวิธีการหาน้ำหนักรัตถุของอาคิมิดีส เป็นต้น เกสตัลต์เชื่อว่าการจะเกิดการหยั่งเห็นได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์เดิมที่บุคคลนั้นได้สั่งสมไว้มากพอสมควร จนสามารถรวบรวมประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้วนั้นมาประยุกต์เพื่อใช้ในการหาหนทางเพื่อแก้ปัญหาใหม่ ด้วยเหตุนี้ทฤษฎีจิตวิทยาของกลุ่มเกสตัลต์จึงให้ความสำคัญที่ประสบการณ์เดิมของแต่ละคนว่ามีความสำคัญต่อการรับรู้และการหยั่งเห็นของบุคคล ที่สำคัญ จะเป็นปัจจัยทำให้แต่ละคนแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป สำหรับวิธีการที่กลุ่มเกสตัลต์ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมนั้นนิยมใช้การทดลองเป็นส่วนใหญ่

6. กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) เป็นกลุ่มแนวคิดทางจิตวิทยาอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและให้ความเชื่อถือมากเช่นกัน โดยเฉพาะในวงการให้คำปรึกษาและวงการศึกษานักจิตวิทยาคนสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ อับราฮัม เอช. มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) คาร์ล อาร์. โรเจอร์ (Carl R. Rogers) และอาร์เธอร์ โคมบ์ (Arther Combs) สำหรับแนวความคิดของกลุ่มมนุษยนิยมอาจสรุปเป็นแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ได้ดังนี้

1. มนุษย์เป็นสิ่งที่มีความคิดจิตใจ มีความต้องการด้านต่างๆ เช่น ความรัก ความเข้าใจ และมีความสามารถในตัวที่แตกต่างกัน มนุษย์ไม่ใช่หุ่นยนต์หรือเครื่องจักรที่ใครจะทำให้เป็นอะไรได้ตามใจชอบ ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับกลุ่มพฤติกรรมนิยม
2. มนุษย์ทุกคนต่างพยายามที่จะค้นหาและทำความเข้าใจตนเอง (self actualization) รวมทั้งยอมรับในศักยภาพของตนเอง
3. ถ้ามนุษย์สามารถเข้าใจตนเองและยอมรับผู้อื่นได้เมื่อไร จะเกิดความพยายามที่จะพัฒนาตนเองไปถึงขั้นสูงสุดของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
4. เนื่องจากมนุษย์มีธรรมชาติที่ต้องการจะพัฒนาตนเองอยู่แล้ว ดังนั้นจึงควรให้โอกาสแต่ละคนที่จะมีโอกาสในการที่จะเลือกกระทำในสิ่งที่ตนต้องการและมีสิทธิที่จะแสวงหาประสบการณ์ตามความปรารถนาของตนสามารถตัดสินใจที่จะเลือกหนทางในการแก้ปัญหาให้กับตนเอง รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองด้วย
5. วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริง รวมทั้งประสบการณ์ต่างๆ จะมีความสำคัญมากกว่าตัวความรู้และข้อเท็จจริงต่างๆ เนื่องจากความรู้และข้อเท็จจริงทั้งหลายสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ดังนั้นสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองของมนุษย์จึงอยู่ที่วิธีการแสวงหาความรู้ให้กับตนเองมากกว่า

รูปที่ 1.12 อับราฮัม เอช. มาสโลว์ ผู้ให้กำเนิดจิตวิทยากลุ่มมนุษย์นิยม (ที่มา : Kalat; 1990)

จากแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาของนักจิตวิทยาทั้ง 6 กลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นว่าบางกลุ่มจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่บางกลุ่มจะมีความขัดแย้งกัน ดังนั้นผู้ศึกษาจิตวิทยาจึงไม่ควรยึดทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดตายตัว แต่ควรที่จะศึกษารายละเอียดของแต่ละทฤษฎีให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งเพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปพิจารณาทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ ให้ชัดเจน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคมให้มีความสุข

หนังสืออ้างอิง

- กันยา สุวรรณแสง. *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2540.
- กึ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : ชีรพงษ์การพิมพ์, 2540.
- จรรยา สุวรรณหัต. *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535.
- ถวิล ธาราโกชน, ศรีณย์ ดำริสุข. *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์, 2541.
- เปลื้อง ณ นคร. *จิตวิทยาการศึกษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2515.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา, 2542.
- Crider, A.B., and others. *Psychology*. Clevview : Scott Foresman and Co., 1983.
- Dworetzky, John P. *Psychology*. 3rd. ed. New York : West Publishing Company, 1988.
- Feldman, Robert S. *Elements of Psychology*. New York : McGraw-Hill, Inc., 1992.
- Kalat, James W. *Introduction to Psychology*. 2nd. ed. Belmont, C.A. : Wadsworth Publishing Co., 1990.

- Landy, Franky. J. *Psychology the Science of People*. 2nd. ed. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1987.
- Morgan, Clifford T., and King, Richard, A. *Introduction to Psychology*. New York : McGraw-Hill Book Co., Inc. 1971.
- Plotnik, Rod. *Introduction to Psychology*. 2nd. ed. New York : Random House, 1989.
- Rubin, Z. and Neil, E. *The Psychology of Being Human*. 3rd. ed. New York : Harper Row, Publishers, 1981.
- Weiten, Wayne. *Psychology Themes and Varations*. Pacific Grove, C.A. : Brooks/Cole Publishing. Co., 1989.
- Wortman, C.B., Loftus, E.F., and Marshall, M.E. *Psychology*. New York : Alfred A. Knopf, 1985.

แบบฝึกหัด

จงเติมข้อความในช่องว่างให้ถูกต้องและสมบูรณ์

1. จิตวิทยาเป็นวิชาเก่าแก่ที่เริ่มต้นศึกษามาตั้งแต่ยุค
2. จิตวิทยาตรงกับภาษาอังกฤษว่า.....มาจากรากศัพท์ภาษา
ได้แก่.....และ.....
3. วิธีการอาร์มแชร์ (armchair method) หมายถึง
4. จิตวิทยาเริ่มต้นศึกษาเกี่ยวกับ.....ต่อมาจึงหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับ
5. ปัจจุบันจิตวิทยาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับ
6. ปัจจุบันจิตวิทยาได้รับการยอมรับว่าเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์แขนงหนึ่งเพราะ
7. บุคคลที่ทำให้จิตวิทยาได้รับการยอมรับว่าเป็นวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริงคือ
8. พฤติกรรม (behavior) หมายถึง
9. พฤติกรรมภายนอก (overt behavior) หมายถึง.....แบ่งเป็น
ลักษณะคือ
10. พฤติกรรมภายใน (covert behavior) หมายถึง
11. พฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกมีความสัมพันธ์กันคือ
12. จุดมุ่งหมายในการศึกษาจิตวิทยามี.....ประการ ได้แก่
13. กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีทั้งสิ้น.....ขั้นตอน ได้แก่.....
14. การสังเกตแบ่งได้.....วิธี ได้แก่.....

15. การทดลองหมายถึง
.....
16. กลุ่มทดลองหมายถึง
.....
17. กลุ่มควบคุมหมายถึง
.....
18. ตัวแปรอิสระ (independent variable) หมายถึง.....
.....
19. ตัวแปรตาม (dependent variable) หมายถึง.....
.....
20. ข้อดีของการรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสำรวจคือ.....
.....
21. การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) ทางจิตวิทยาเพื่อจุดประสงค์ใด.....
.....
22. การใช้วิธีสนทนาระหว่างบุคคลเพื่อให้ทราบข้อมูลบางอย่างของบุคคลนั้นเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธี.....
.....
23. การสืบประวัติ (case history) เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธี.....
.....
24. การตรวจสอบจิตตนเอง (introspection methods) หมายถึง.....
.....
25. จิตวิทยาเข้าสู่ยุคใหม่ตั้งแต่.....
.....
26. ผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งจิตวิทยาการทดลองคือ.....
เป็นชาว.....
27. ผู้นำกลุ่มโครงสร้างของจิตคือ.....
เป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรม.....
28. ห้องทดลองทางจิตวิทยาแห่งแรกของโลกถูกสร้างขึ้นที่.....ประเทศ.....
29. กลุ่มโครงสร้างของจิตเชื่อว่าจิตมีองค์ประกอบย่อยๆ เรียกว่า.....
ซึ่งแบ่งเป็นส่วนย่อยได้อีก.....ส่วน ได้แก่.....
.....
30. จิตผสม หมายถึง.....

31. วิธีที่กลุ่มโครงสร้างของจิตใช้หาคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมภายในคือ
32. ผู้นำของกลุ่มหน้าที่ของจิต ได้แก่.....และ
33. กลุ่มหน้าที่ของจิตเชื่อว่าจิตหรือพฤติกรรมภายในมีหน้าที่
34. แนวคิดของกลุ่มหน้าที่ของจิตได้รับอิทธิพลจากทฤษฎี
ของ
35. กลุ่มหน้าที่ของจิตเชื่อว่าพฤติกรรมภายในส่วนใดที่ช่วยให้มนุษย์เกิดการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม
36. กลุ่มหน้าที่ของจิตนิยมหาคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมภายในด้วยวิธี
37. ผู้นำของกลุ่มพฤติกรรมนิยมคือ.....เป็นชาว
38. กลุ่มพฤติกรรมนิยมให้ความสำคัญเฉพาะพฤติกรรม
โดยเชื่อว่าพฤติกรรมทุกอย่าง
39. กลุ่มพฤติกรรมนิยมเชื่อว่าพฤติกรรมภายนอกเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่าง.....
.....กับ
40. จากผลงานการศึกษาของวัตสันทำให้เขาได้รับการยกย่องให้เป็น
41. แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยมได้รับอิทธิพลจากการทดลองของ
นักจิตวิทยาชาว.....โดยได้ทดลองระหว่าง.....กับ
หลังจากนั้นวัตสันได้นำทฤษฎีนี้มาใช้กับ
42. วิธีที่กลุ่มพฤติกรรมนิยมใช้ศึกษาพฤติกรรมภายนอก ได้แก่
43. ผู้นำของกลุ่มจิตวิเคราะห์ ได้แก่.....เป็นนักจิตวิทยาชาว
44. กลุ่มจิตวิเคราะห์ได้วิเคราะห์จิตของคนเราออกเป็น.....ระดับ ได้แก่.....
.....
45. ซิกมันด์ ฟรอยด์ ให้ความสำคัญกับจิตใต้สำนึกอย่างมาก เพราะ
46. ซิกมันด์ ฟรอยด์ เชื่อว่าพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่แสดงออกมาเกิดจาก
47. อิดหมายถึง
48. อีโก้หมายถึง
49. ซูเปอร์อีโก้หมายถึง